

Dessutom misstolkas reduktionismen den riktiga betydelse som neurovetenskapen spelar i psykopatologin.

Psykiatrin är inklämd mellan å ena sidan att behandla lidande patienter och å den andra samhällets krav på kompetens, yttre trygghet och säkerhet. Mycket ofta har vi psykiatriker inga svar, trots att vi är de enda referenserna i ett samhälle som vill utöva social kontroll över psykiskt sjuka, anordna utbildning på området och finansiera sjukvården. Värdet av de råd som psykiatrikerna kan erbjuda samhället i brist på vetenskapliga belegg är starkt bestämt av läkarens professionella och humanistiska roll: Som läkare möter vi patienter som lider.

Om vi ger vika för imperativet att läka patienter, glider vi oundvikligen åt det dömande hållet och blir sociala uppfostringsanstalter eller, ännu värre, detektiver. Då förlorar vi patienternas, kollegernas och samhällets förtroende. Dessutom riskerar vi att våra ord kan missbrukas av okunniga politiker utan skrupler, som söker samtycke för att dimensionera resurserna enligt ideologiska principer och inte efter de föreliggande behoven.

En Taoberättelse säger att när den vise pekar på månen, så tittar den okunnige på fingret i stället. Kanske de apatiska barnen visar oss sitt psykiska lidande och sin smärta på ett annat sätt än vi är vana vid att se.

Uttrycken för psykisk smärta kan vara olika. Om vi sitter fast i förutfattade uppfattningar och baserar psykiatrin uteslutande på en farmakologisk grund, kommer vi inte att kunna ta till oss och förstå dessa uttryckssätt och riskerar att som den okunnige titta på fingret istället för på månen.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

REFERENSER

1. Eriksson T. Apatiska barn måste utredas medicinskt. *Läkartidningen* 2006;103:856-7.
2. Kirmayer LJ, Young A. Culture and context in the evolutionary concept of mental disorder. *J Abnorm Psychol* 1999;108:446-452.
3. Berganza CE, Mezzich JE, Pouncey C. Concepts of disease: their relevance for psychiatric diagnosis and classification. *Psychopathology* 2005;38:166-70.

Replik:

Skall psykiatrer styras av andra riktlinjer än övriga läkare?

»De apatiska barnen« är ett begrepp som kommit att användas för att beskriva en synbarligen ny sjukdomsbild, som på bara några år visat sig hos ca 500 barn till asylsökande personer från Balkan och forna Sovjetunionen. Barnen har dock inte varit apatiska i detta ords gängse betydelse. Enligt den systematiska symtombeskrivning som presenterats [1], är det i själva verket huvudsakligen fråga om barn som är somnolenta eller medvetlösa.

Några kolleger, främst inom barnpsykiatrin och pediatriken, kom snabbt att dra slutsatsen att tillståndet var av psykiatrisk natur och hade utlösts av de plågsamma erfarenheter av krig och övergrepp som barnen gjort i sina hemländer före ankomsten till Sverige. Av skäl som jag tidigare redovisat [2] ter sig denna hypotes mindre sannolik. I stället har jag föreslagit att man skulle undersöka om barnen inte i själva verket är förgiftade.

Kollegan Marco Scarpinati Rosso vänder sig inte bara mot min förgiftningshypotes som sådan utan kanske ännu mer mot att jag alls framfört den. Det har, enligt Scarpinati Rosso, lett till »obehagliga konsekvenser« för patienter han träffar »nästan varje dag«. Det är fråga om patienter som är asylsökande och föräldrar till barn med »apatiska reaktioner på kris«, och de obehagliga konsekvenserna utgörs av att »de utsätts för inte bara misstankar utan också husrannsakan, polisförhör och blodprovstagningar«.

Scarpinati Rosso överskattar dock sannolikt mitt inflytande över polis och åklagare, om han tror att dessa rättsvärdande myndigheter skulle tillgripa långtgående tvångsåtgärder utan annan grund än några debattinlägg av mig. Om han anser att några ogrundade tvångs-ingripanden gjorts kan han be Justitieombudsmannen att utreda vad som förevarit.

Det är anmärkningsvärt att Scarpinati

Rosso inte med ett ord berör det oerhört bekymmersamma förhållandet att hundratals barn under veckor till månader befunnit sig i ett tillstånd av kraftigt sänkt medvetande, som inte kunnat ges en medicinsk förklaring. Detta kan inte rimligen bero på någonting annat än att han är så övertygad om att tillståndet har en psykologisk förklaring att andra alternativ över huvud taget inte behöver beaktas. Detta är en farlig hållning. Läkare som låter sig styras av förutfattade meningar kan lätt bli farliga för sina patienter.

Scarpinati Rossos debattinlägg synes handla om de skapatiska flyktingbarnen, men han anför ingenting nytt som skulle kunna kasta ljus över detta egenomliga och tidigare ej kända fenomen. Inte heller framför han något argument för att min förgiftningshypotes skulle vara felaktigt.

Det centrala budskapet i Scarpinati Rossos inlägg gäller i stället psykiatris roll i samhället. Han tycks förfäktat åsikten att psykiatern skulle inta en särställning i läkarkåren på det sättet att just psykiaterkåren inte borde låta sig styras av sedvanliga krav på empiri i sitt arbete.

Hans argumentation är inte alldeles lätt att följa men antyder att han anser att psykiatern, till följd av psykiatriämnets komplexitet, måste gå utanför traditionella medicinska principer i sitt arbete. Om psykiatrer inte gör det »förlorar vi patienternas, kollegernas och samhällets förtroende«, skriver Scarpinati Rosso.

Själv är jag av diametralt motsatt uppfattning. Psykiatrin har redan förlorat mycket av det förtroende som tidigare funnits. De senaste årens psykiatridebatt har tydligt visat detta. Endast genom att följa strikt medicinska och vetenskapliga kriterier i vårt arbete kan psykiatrin återvinna det förtroende som denna viktiga specialitet måste ha hos patienter och kolleger.

REFERENSER:

1. Samordnaren för barn i asylprocessen med uppgivenhetssymtom: Asylsökande barn med uppgivenhetssymtom – kunskapsöversikt och kartläggning. Stockholm: SOU. Rapport 2005:2.
2. Eriksson T. Apatiska barn måste utredas medicinskt. *Läkartidningen* 2006;103:856-7.

TOMAS ERIKSSON
specialist i allmän psykiatri,
docent i farmakologi, Univer-
sitetssjukhuset MAS, Malmö
tomas.eriksson@med.lu.se